E 125
.V5 V567

FT MEADE
GenColl

THE LIBRARY OF CONGRESS

THE LIBRARY OF CONGRESS

FAC-SIMILE

OF THE

"Dutch Vespucius."

BEING THE CELEBRATED LETTER OF

Americus Vespucius to Laurentius de Medicis.

DESCRIBING HIS

THIRD VOYAGE TO AMERICA, IN THE YEAR 1501, FOR THE KING OF PORTUGAL.

Translated from the Italian into Latin, and from Latin into Dutch.

FROM THE UNIQUE COPY PRINTED AT ANTWERP, 1506-1510, IN THE POSSESSION OF

John Carter Brown,

OF PROVIDENCE.

Twenty-five Copies printed for Private Distribution.

PROVIDENCE, 1874.

E125
.V5V567

PRESENTED TO

Lb.
4-5 19'00

No.

PROVIDENCE,

Preface.

THIS Dutch translation of the famous letter of AMERICUS VESPUCIUS to LAURENTIO DE MEDICIS, describing his third voyage to America, in the year 1501, was procured by its present owner in 1871, of Mr. Frederic Muller, the well-known bookseller of Amsterdam; and being the only copy known, may, for the present, at least, be called unique.

Mr. Muller states that it came from an insignificant library, sold the year previous at Antwerp, and was bound up with three other pieces, all printed there during the first ten years of the XVIth century. The tract bears no date, but there is little doubt that it was printed between the years 1505 and 1509, the period when all the separate editions of Vespucius were published. It is one of the first productions of the famous printer, Jan van Doesborgh, of Antwerp, whose publications were principally romances of chivalry, voyages and travels, and curious books of a popular character, all illustrated with rude wood cuts, similar to the pamphlets of a sensational character of the present day.

In the *Bibliotheca Grenvilliana*, p. 23, and in Harrisse's *Bibliotheca Americæna Vetustissima*, No. 116, is mentioned a tract of twenty-four leaves from the press of *John of Doesborowe*, without date. Its title is "*Of newe landes and people found by the messengers of the Kinge of Portugale named Emanuel. Of the* x *divers nacyons crystened*," etc. The first two pages relate

to Brazil, with a wood cut representing the natives, while other singular cuts are found throughout the book. Both Mr. Harrisse and the Grenville catalogue say that it is believed to be the first printed book in the English language which contains any notice of America. Doesborowe, or Doesborch, printed at Antwerp from 1502 to 1525.

Like the other editions of the letter of Vespucius, as well as of the famous letter of Columbus, this Dutch version has no separate title page. It begins—

"Of the new world or landscape, newly found for the illustrious King of Portugal by the best pilot or mariner of the world."

Beneath the wood cut on the first page is—

"Laurentius, good friend, in the past days, I, Albericus, have written to you of my return."

At the end—

"All the foregoing is translated and brought over from the Italian into Latin, and from the Latin into Dutch, that men may know and understand what great wonders are daily found." . . . .

"Printed at Antwerp, at the iron balance, by Jan van Doesborch."

From the interest now felt in all that relates to Columbus and Vespucius, and the desire of book collectors to see and posses the early publications relating to these distinguished navigators the owner of this copy of the Dutch version of the letter o Vespucius has had twenty-five copies taken in *fac-simile*, for private distribution.

PROVIDENCE, R. I., 1874.

Van der nieuwer werelt oft landtschap
nieuwelicx ghevondē vāde doorluch
tighē coñ. vā Portugael door dē
alder beste ppioet ofte zee kender d werelt

Hoe nopt meester oft astronim? beschreuē heeft dat
daer een lādt was bewoēt vā mēschē ofte beesten.

LAurēti goede vriēt In voorleedē daghē heb ic
Alberic? d geschreuē vā mij wedercōst als vā
dē nieuwē lādt schappē die wp met groter cost eñ sorg
ghē eñ door dat gebodt des alō doorluchtichstē coñs
Coñ. vā Portugal hebbē gesocht eñ gevondē Welc
lādt met recht men noemē mach die nieuw? werelt
Vā welckē lande ons ouders oft meesters nij en

hebbē ghescreuē noch ghewetē . eñ al dē ghenē dya
dit hoorē sullē salt seer niew zȳ. Eñ dit es teghē die o
pinie ouē meesters eñ philozophē wāt dmeeste de
le vā hē segghē dz ouer dpelinie equinoctialis biden
meridiē oft middach ghēē ertrijck en is maer dattet
al metter see oūvloetē is eñ heetēt dat atlātich meer
Al sepdē zōmpghe dattereen aertrijck is nochtā seg
ghē ū datmēt nz bewōnē en mach noch vā mēschē.
noch vā beestē. Eñ dese oppnie meesters heb ic nu
al geheel valsch eñ ghelogghē gheuōdē Wāt ic nu be
wondē hebbe in dat sypdē een schoō lādt bewoēt mz
meer volcs eñ beestē
dā in desen allē onzē
lande alsin Europē
i Aslē. eñ in Affrijkē.
Eñ in dit landt es die
lucht beter getēpert
eñ soeter dātin eenp
ghē vā ōsen lāden de
wi kēnen als ic hyer
na corteliick beschrijuē
sal met meer andē din
ghē die ic in dese nieu
we werelt ghespē eñ
gehoert heb vādē prī
cipaelstē die werdich
zȳ om screuen/

Cap. ij.

Hoe die ordinācie vā
onzē seplen was.

In dē iare dō heere als mē screef M. CCCCC
en een dē persdē dach vā Septembri wi wt ge
repst mz iij. scepē vāden hoofstadt olisippo doer dz ghe
bodt des coninx vā Portugael. om te lochē nieuwe
lāden en prouicie te seplēde lond ophoudē. xx maendē
lāc it supdē. en die ordinācie vā onzē seplē was aldus.
Wi seplden perst voor die eplādē voorthts genoēt de
fortunate insule. diemē nu noemet dpe grote insulē
vā Canariē en sz hy indē derdē climaet bi dat westē.
ofte nedgāc. En daer na quamē wi in dz grote meer
bi dat lādt vā Affrikē. En daer na seplden wi een deel
van Ethiopien oft moren landt tot aen dat voirghe
buricht der moren tot aen een landt dat wp noemē
Cazut viride Ende dat lantscap is gheleghē Man-
dinga. xiiij. graden onder torrida zona vanden equi
noctiallinien dzeghē midmacht. ende dat woudt be
woent vanden swarten lieden. Ende van daer tot
ten nieuwen landē dat wp wonden. waren omtrent
vij. hondert milen hoe wel dat wp meenden dat wp
ghesepit hadden gheweest meer dan dupsent achte
hondert milen want wi vedoelt seplden int wilt op
gods auenture ende niemant vā den scepliedē en
wyst op vyfhondert mylē na waer dat wi warē Doē
vondē wi die waerhz doer die instrumētē der Astro-
nomien als doer dat Astrolabium en quadrans die
hemelsche teckenen waer dat wi waren
En ic bewees hē allē die const vā seplē sond dpe carte
der see. Ende daer ghingen wp ons vernieuwē en
worpē wt ōse āckerē en haeldē daer spyse en victalie
ende alle dat ons in onsen scepen noodruftich was

Eñ doē toghē wi op onse seplē eñ vrē dwot die wilde zee reghē dē polū antarticū mertē oostnoortcoostē wint ghenepget na dat westē dair wi grotē mondi kē last hadde.. Eñ daer sepldē wi eer wi lādt saghen ij. maendē eñ iij. daghē. Eñ vā. xxvij. daghē die wp vernolgēde sepldē/so hadde wi xiij. daghē met dō der eñ blixē. die so dōcker warē dz wp die sonne indē daghe/noch bi nachte die claerhept des hemels sien en mochtē/ daer wi so grotē last ledē dat wi ons leuē al verlorē gauē. ¶ Eñ in dit grote perikel so heuet god beliest ons te wisen die nieuwe lādtscappē eñ ō bekende werelt Eñ als wi dit landt saghē zij wi seer vblijdt gheweest gode dāckende ¶ Dē seuensten dach vā oostmaēt int iaer M. v. hondt eñ eē. hebbē wi wtgheworpē ons ancherē bidē oeuer d nieuwer lādē eñ hebbē god ghelooft mz een sunghende misse ¶ Eñ wi bekēdē ooc wel datter ghēē eplādt en was maer eē groot lāt/vol vā veel iwōds Wāt dair es eē ontallic volck/eñ vol vā wildē beestē dpenie in ōsen landē ooc vint. ¶ Eñ veel and dinghē hebbē wi ghe nōdē de wi nopt ghesiē en hebbē vā welckē te lanck warete screuē Die almachtige god ōtfermde hem ouer ons/wāt doē wi dat lādt vōdē hadde wi gheen water noch hout so dat wp niet lange in die zee had dē moghē leuē. Hier om moet/hi eere glorie eñ dāck baerhept hebbē inder eewichept Amē Dz iij. Ca.

Hoe si voord sepldē als si dz lādt vōdē hadde

Als dā namē wp raet eñ sepden lāgs dē oeuer vā desen lande oostwaert maer alcoos hieldē wi t ghesichte vādē lāde. daer wi so lāghe sepldē dat wi op eenē hoock quamē daer dat oeuer cromdē tot

dē lupdē eñ dz was vãdaer wi pzſt lãdē tot dīē hoet
iij. C. milē. eñ quamē dicwil te lãde daer wi vziēdelic
ōtfangē waré eñ ſpzakē metrē liedē als ghp na ſult
hoorē. Eñ dien hoeck nã linē keer eñ ōgane na dz lup
dē Eñ wi oūdzoegē dz wi dē hoet voorbi ſoudē ſeplē
op dz wi oot ſoudē vſockē wat i dīē lãde wezē mocht
Ei dz twede lãt ſeildē wi ōtrēt vi. C. milē Eñ dicwil
ghigē wi te lãde eñ ſpzakē inz hē liedē eñ woēdē bp
hē dicwil xv. oft xx. dagē als ghi noch vſtaē ſult. Eñ
wat ic daer geſiē heb ſal ic vōtellē. vãdie nature dier
liedē/vãhaer vziēdelichz/ vãdie vruchtbaerhz ōs lã
des/vãdie getēperthz ō lucht. vãde ghelteltenis ōs
hemels. vãdie ſterrē die ſtille ſtaē indē achtē ſpere

¶ Vanden volcke des lants ẽn vãhaer maniere. Dat vierde Cap.

Hoen'pertẽ so hebbẽ wy i diẽ lande gheuõdẽ also grotẽ menichte vã volck dat mẽ lenx telle ẽn soude moghẽ (Also mẽ leest i Apoc. xx.) Alle die volc vã ghaẽ al naect sondẽ cleedẽ cũ mã oft wyf noch kĩ en bedechẽ gheẽ plaetse vãharẽ lichaẽ. maer ghaẽ also ũ geborẽ zĩ vã haerẽ moedẽ tot dẽ doot toe. Eñ ũ hebbẽ grote lichamẽ vierckãt eñ wel gheltelt. Eñ haer verwe is gheltelt na rode verwe. eñ mi dũct dattet cõt wãt ũ naect ghaẽ eñ datse die sonne barret Eñ ũ hebbẽ oock veel haers opt hooft eñ dx is swart Dx zĩ oock seer lichtũ ghaẽ in spelẽ. eñ hebbẽ een schoon mẽtelic aẽsicht maer ũ vderuẽse eñ mismaecken hẽ seluẽ. wãt ũ snidẽ grote gatẽ in haer wãghẽ. lippen noezẽ eñ i haer ozẽ. Eñ dẽ gatẽ makẽ ũ veel eñ groot wãt ic hebber gheseẽ de in haer aensicht alleẽ haddẽ vij. gatẽ eñ elck gat was so groot dat mer eẽ pruime in had moghẽ steckẽ. Eñ in dese gatẽ draghẽ ũ groene steenẽ. oft cristalinẽ/ oft albastẽ/ oft marmorẽ/ oft stoppẽse mx enighẽ anderẽ dighẽ cõstelic ghemaect na haerẽ wisen. Eñ schinẽ bat te ghelikẽ eẽ wãghe bozẽ. wãt ũ hebbẽ alleẽ in haer wãghẽ eñ lippẽ vij. steenẽ waer of die cõnighe zĩ slãt een half palm. Eñ ic heb dicwil na mĩ goetdũckẽ ouerlept dx dese. vij. steẽ veel swaer zĩ vã ghewichte xvi. vncẽ behaluen dattet indẽ ozẽ draghẽ daer ũ iij. gatẽ in hebbẽ.. Eñ cõnighe vãhẽ draghẽ oock steenẽ in ringẽ. eñ al dit is alleẽ die maniere dẽ mãnen. wãt die vrouwẽ en doet snidẽ haer aẽsicht nx maer alleen haer oren

Eñ daer is noch een lechtste ende scandelijke manie-
re opē pet menschelijck en is. Want die vrouwen
seer heet ende ontsuuer van naturen sijn soe maken
sy nidts haerder consten met inferrie oft bitten der
fenijnder beesten sommighe mannen haer manne
lichept seer swellen groot ende dic so dat sommighe
dat verliesen als sy daer tegē ghēē remedie en doen
so vallet hem af eñ werden mannelooos. Ende dees
vrouwen dē en doen dpt niet tot meninghen dat sy
die mannen souden ōdarnē. maer om dat te valbrē
ghen haer heete nature. eñ te bluschē En sy hebbē
ghēēderlep laken noch wullē. noch lijnē. noch sijdē
laken. Want hem des niet van noode en is
Dpt volcken heeft oot ghēen epghen goet maer sy
ghebruyken alint ghemepn Sy leuen onder-
malcanderen sonder conine oft here wāt een peghe-
gelic is zijn selfs heer Eñ trouwē so veel vrouwē als
sy willē. eñ dese trouwe vlatēse als sy willē want dpe
soen beken zij moeō. die broeder zij suster. die vader
zij dochr. Eñ die malcāderē perst gemoerē die beken
nē malcanderē. sond eenighe ordinantie ofte onder-
schept te houden Eñ voort meer sy en hebben geenē
tēpel ofte kercke. noch wet noch eewe om na te leuē
eñ sy en hebbē oot ghēē afgodē. Maer sy leuē al na ō
natuerē eñ soekē meer dpe genuechte ōs vleyschy dā
enighe goede manierē vā constē oft wetēheyt. Sy
en hebbē onō hē liedē geē comēscap noch coopliedē.

Hoe dit woort malcāderē doodet indē stri
de meerē hātboghē. om dat sy die ō
wōnē eñ dodē souden erē

Dit volck vã desen lãdepartÿẽ eñ orlogh̃e ond̃ malcãderẽ sond̃ eenighe ordinãcie oft wÿsh̃ vã strÿdẽ Wãt die oude liedẽ bẽghẽ die iõghers nꝛ harẽ woordẽ te doẽ dat sÿ beghеerẽ/ eñ ùwerckẽse tot stridẽ eñ vechtẽ soe datse malcãderẽ doorllaẽ sonder barmhertichꝛ om die doodẽ tetẽ Eñ die daer gheuã ghẽ wordẽ bewarẽ sÿ nꝛ om dat leuẽ te houdẽ maer alst hẽ noot is eñ die doodẽ ghegetẽ zÿ dat sÿse dã oot doodẽ eñ eetense/ wãt mẽschẽ vlepsch tetẽ es hẽ een spise Eñ om dat te ghelouen so is daer ghesien dꝛ de vad̃ heeft ghetẽ zÿ kinderẽ eñ zÿ wÿf Eñ ic heb selue eenẽ mẽschе ghekẽt eñ ghesprokẽ diemẽ seyde dꝛ hi meer dã vãith. C. mẽschẽ ghegetẽ hadde . Eñ ic ben oot gheweest xxviij. daghẽ lãck in een stadt daer ic in

die hupsē sach hangē mēgē velsch gelouē aēdē balchē alsmē hier doet dr verhē vlesch Ēn hē liedē ō nōdt seer dz wi ōse viāden nz en eerē ēn vā hatē vlesch nz en leuē. māt dr seer goet eñ suet van samke is Ēn wi hebbē ōs beste dacrin gedaē eñ hebbē se seer ūnaēr dr ū doch laē mildē die ōnaturlike seedē eñ u hebbē ōs geloōft dr sēr doē sondē Ēn die vrouwē (al ūse seer heer ōcupich eñ oec naert gaē) hē suuer eñ rep n vā hūr. Ēn sōmige mochtē wanē ō datse vlepsē hich hē datse ōgesca pē hē maer des schīe haer vrouwelikheit e minder eñ is meer beder Ēn Hier doch rōs groot wondz dpe vrouwē al haddē si oer kindē gehaet si en haddē gee slappe hāgēde burstē noch ruptuē noch anō gebuer sondē enich onōsthept vādē maechdē maer in allē plaetzē ders lich aēs hē si al geheel dē maechdē gelijck dat ic achterlaet te seruē om eer baerhept Ēn alo dese vrouwē mochtē bi ōs hersten volck comē achter sentse alle vrouwelijke scamelhept maer volbrachtē haer wellustē met ten onsen daer si londē eñ mochtē Ēn dpt volck seest ghemeynlich hondert. ende vhftich iaē. eñ seldē werdē si siech. Al ist dat si somtijts seeck werden dan helpen si hē seluen tot ghesondheyt met crupden ende wortelen der boomen Die lucht is daer seer wel ghetempert eñ is seer bequaem eñ goet Alsoe ic verstaen hebbe so en es daer nēmer enige siecte noch pestilencie noch coorse noch hitte. noch andō plaghē der sieckten die wp dicwil met ons hebbē door gods ordinācie eñ infectie ō lucht

Ten ware oock dat sy ghewoldelijc stormen ofte dooc ghestaghē worden so leuen sy seer langhē tijt eñ menighe iaren eñ ic ouerdencke dat dit die oorsaeke is/wāt die zupde wint waer daer den meestē tijt vandē iare die haren naturen seer bequaem is als ons contrarp is die noorde wint. Dit volck t'es is nerstich om visschen/eñ dz meer is seer vol van menegerlep ghestachten visschen Eñ hier om sijn si al wilschers wane daer sijn veel bosschē vol wildē beesten van leuwen beerē eñ meer and maer wāt si naer zijn eñ nz eñ hebbē daer sy hē me de bewachtē moghē soe en dorue si hē teghen de wildē beestē nz settē om die te vāghē Dit is dz pri cipaelste dz ic daer i dē lāde gesiē eñ gehoort hebbe Vā die vruchtbaerheyt des lants Cappit. vi

OVt aertrijc vā diē lādē is seer vruchtbaer eñ genoechgelic mz veel bargē eñ dalē. eñ seer veel riuieren die daer dz landt vochtich maken eñ vruchtbaer Daer sijn oock veel grote bosschagiē die soe dicht sijn dat mē daer nauwe doer gaen en mach eñ vol vā aldlep wilde beestē Daer wassen oock die grote boomē zōder plātē ofte porē die seer sue te vruchtē voor bregē eñ zijn seer nut eñ orboirlijc harē lichaemē Daer zijn oock vruchtē die hē quaet eñ contrarie zijn. Eñ daer en zijn gheē vruchtē die dē onzē gelic zijn Daer wassen oock ontallike veel cru dē eñ mostelē wt dē welckē si maken goet broot eñ seer gorde and spijse Si hebbē oock menigerlep sa dē ofte coren alre samen onghelijc den onzē Daer en is ghenderlep metal van allē goude daer of ig

dat landt seer ouervloedich vol al ist dat wi ghee
nert ōs brachtē doē wi over quamē Eñ die inwō
ders des lands hebben ons ghesept / dat in dat
middel ōs lāts is eē grote menichte vā goude eñ
nz hē ist vā clepnō werdē eñ ōghevacht Eñ oock is
daer overvloedichz vā perlē. Om mi te schrivē vā
dē beestē ōs lāts dat ware veel te langh Eñ die ge-
stelteñis vādē Papegaÿē eñ andō voghelē en sou
demē nz mogh̄ē schilderē noch beschrivē Eñ ic ge
love dz dye meester Plinius dz duysentste deel nz be
screvē heeft Die bomē die daer wassē zñ goet vā
roelie eñ ghevē vā hē enighe gūmē oft olie oft āō
liquorē Eñ waert dz mē bekēde die trachtē eñ na
tmere vādē bomē/ sī loudē seer ghelonk zñ tortē ge
buyckt ō mēsē Eñ de lucht als ic voorscrevē heb
is seer wel getēpert soe dat gēē coude winē en is
noch geē heetē zōmer wāt het leedt it sudē Eñ die
hemel eñ die lucht is tmeestē deel vādē iaer schoō
eñ claer eñ zōō eenige volckē Die reegē valt lach
telic nēō eñ dz duert iij oft iiij huerē eñ dā gaet dē
reegē wech gelick stof reegē. Dē hemel is daer ō-
viert nz schone sterrē eñ andō figurē eñ tekenē vā
welkē ic geliē hebbe xx. sterrē so schoō als die ster
rē vā Venus eñ Jupiter. Daer es ooc eē figuer gehe
tē albus Canopus eñ alse cōt int middel ōs hemels
te staen so ille gestelt als dese nauoghēdz figuer

Canopus albus.

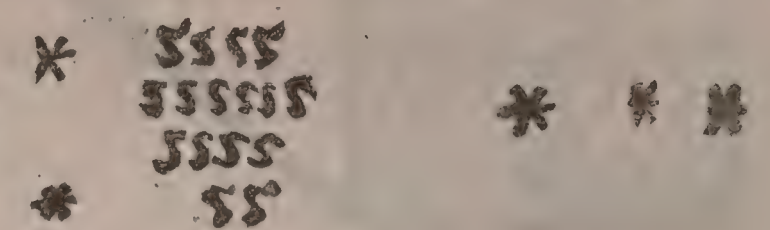

Hier beschrijft hi hoe dpt zij̄ ōde repse is Cap. ix.

Hier heb ic beschreuē die merkelijcste stuc-
kē die ic gesiē hebbe in des laetster repzē
die ic noeme dē derdē dach. wāt dic hi. anō dagh̄e
marē hi. anō repsen die mp volbrachtē doot dz ge
bot des alōmoeghēstē coñ. dā Spaenghē na dat
Oostē. daer ic wonēlijcke dinghē ghesien eñ ghe
merct hebbe Eñ wat ic dagelijcx sach heb ic corte
lickghereckent eñ overlopen op dat wāneer ic tijt
soude moghē hebbē bisondē beschriuē mochte die
wōlick; ō werelt eñ soude heetē Cosmographia
dāt is dpe beschrijuīge ō werelt op dat mij̄ memo
rie bi ons nacomelinghē soude moggē blijuen Eñ
op dzmē kennē mach dz onbegrijpelic werck ōs
almoegendē gods dwelc ōsen oudē meesters ōbe
kent was. eñ ōs bekēt sij̄ biddic dē gorōtierē god
dz hij̄ doot zij̄ grote gracie mij̄ leuē vlengē eñ spa
ren wil mz salichz; mij̄ō sielē dz ic mach cōmē tot
bester dispositie eñ ordinācie dz ic voor mp gheno
men hebbe Eñ die twee andē repzē houdt ic bi mi
tot dz dpe alō edelste coñ die scrifte weō gegheuē
heeft vāder derder repzē dā so wil ic mp rustē eñ
weō te mijnē lande repzē op dat ic dit te samē ver
gaderē eñ zōmierē mach bi de gheerde eñ vriēde
Capt. Hoedese pploet tē vierdē noch repzē wil
mertē hi. scepē hier i hollāt geraect spaert hē god
Oorheb ic i mi genomē hoe dz ic die vierde
repse oft dach volbrēgē sal Eñ tot ō repzē
zij̄ mp gelooft eñ togesept twee grote scepē mi ha
rē armepē wapenē eñ busschē ō te socke nieuwe

lãde omtrẽt dẽ ſuydẽ vã beſydẽ nadẽ ooſtẽ met noort weeſtẽ wide. In welcker repſe ic dẽcke veel dinghẽ te volbrẽghẽ ter eerẽ gods eñ orberh; des lãts eñ een eer mijnẽ outh;. mair nv en vbepeic andẽs niet dã dẽ otlof eñ cõſent vã deſen doorluchtighẽ coñ. Nv moet god larẽ volbrenghẽ datter beſte is Eñ wat hier af geſchiet ſal ic v doẽ wetẽ.

Al dit vẽ is ghetrãſlateert eñ overgheſtelt wt dat ptaliaenſch in latijn. eñ voordt wtẽ latijne in duytſcher ſpraken. op dat die mẽſchen weten moghẽ eñ vſtaen wat grooter wondelic hedẽ daghelicx gheuondẽ werdẽ. eñ op dat hẽ lie dẽ haer vmetelheyt eñ ſtouthey t nach wat vnedert werden die den hemel eñ gods moghẽthey t willen onderſocken. eñ de meer willen vſtaen dã hẽ toebehoort. want alſo lãghe als die werelt geſtaen heeft en heeftmẽ niet cõnen gheweten dpe groothey t der aerden eñ der dinghen dpe op der aerden ſijn.

Ghedruct Thantwerpen aen
Dpſeren maghe. Bi
Jã vã Doeſborch

Ecclo deſcendit vbum quod
gnotheschpauton

103 W

THE LIBRARY OF CONGRESS

THE LIBRARY OF CONGRESS

WERT
BOOKBINDING
Grantville, Pa.
May-June 1988
We're Quality Bound

LIBRARY OF CONGRESS
0 011 250 705 A